

Referendum dichterbij: Amsterdammers trekken aan noodrem rond groenplannen

Met 18.000 verzamelde handtekeningen hopen bezorgde Amsterdammers via een referendum de nieuwe plannen voor beschermd groen te blokkeren. Dinsdag gaf de referendumcommissie groen licht. Het zou het eerste stadsbrede referendum in jaren zijn, al is de route voordat er echt gestemd kan worden nog lang.

Tim Wagemakers 24 januari 2023, 16:32

Demonstranten nemen deel aan de insprekavond over de Hoofdgroenstructuur in januari. BEELD JORIS VAN GENNIP

Wat is er aan de hand?

Het draait allemaal om de de nieuwe versie van de zogenoemde Hoofdgroenstructuur, de hoeveelheid beschermd groen in de stad. Wethouder Reinier van Dantzig (Ruimtelijke Ordening) en coalitiepartijen PvdA, GroenLinks en D66 wijzen erop dat in de nieuwe plannen de hoeveelheid beschermd groen in de stad flink wordt uitgebreid.

Eind november schreef Partij voor de Dieren-raadslid Jennifer Bloemberg-Issa **een opiniestuk in *Het Parool***, met harde kritiek op de nieuwe plannen. Volgens haar heeft Van Dantzig op het laatste moment de plannen dusdanig veranderd dat de deur voor onder meer woningbouw in beschermd groen juist wordt opengezet.

De gemeenteraad zou in december stemmen over de plannen, maar vanwege de onrust onder oppositiepartijen, stadsdeelpolitici, bewoners- en natuurorganisaties werd besloten tot **een extra inspraakavond** in januari. Daar uitten dertig Amsterdammers hun zorgen, gesteund door honderd Amsterdammers op de publieke tribune.

Alleen omdat de coalitiepartijen achter de wethouder bleven staan, leken de plannen deze week alsnog door de raad goedgekeurd te worden. Met een verzoek tot een referendum, trekken de initiatiefnemers nu aan de noodrem.

Hoe werkt een referendum?

Om een referendum aan te vragen, moeten duizend Amsterdammers een handtekening zetten onder het verzoek tot een referendum. Dat lijkt te zijn gelukt, **binnen een dag werden 18.000 handtekeningen verzameld**. Uit de via een steekproef gedane controle kwamen geen ongeldige stemmen.

Een referendumcommissie toetst vervolgens of het onderwerp ‘referendabel’ is en geeft op basis daarvan een advies aan de gemeenteraad. Niet elk onderwerp leent zich namelijk voor een referendum, zo is parkeerbeleid uitgezonderd omdat het essentieel is voor de gemeentebegroting.

Dinsdag adviseerde de referendumcommissie dat het onderwerp referendabel is. Als de gemeenteraad woensdag instemt, hebben de initiatiefnemers tien weken om 10.000 handtekeningen op te halen. De 18.000 tot nu toe behaalde handtekeningen vervallen. De besluitvorming komt stil te liggen tot na de uitslag van het referendum of op het moment dat blijkt dat niet genoeg handtekeningen zijn verzameld.

Waar kunnen Amsterdammers dan over stemmen?

Het referendum zal tussen de vijf en tien maanden nadat alle handtekeningen binnen zijn, plaatsvinden. De precieze vraag wordt door de referendumcommissie voorgesteld aan de gemeenteraad. Deze week wordt er in de raad nog wel gestemd over eventuele aanpassingen aan de plannen, waarna de nieuwe versie de basis vormt voor de referendumvraag.

In de regels staat dat de formulering kort en bondig moet zijn: ‘Bent u voor het ontwerp raadsbesluit/collegebesluit (titel ontwerp raadsbesluit/collegebesluit)?’ Het referendum is raadgevend en niet bindend. Na de uitslag is dus de raad aan zet.

Wanneer was het laatste referendum in Amsterdam?

Het is lang geleden dat er een stadsbreed referendum plaatsvond. Eind jaren negentig vond er een referendum plaats over de bouw van IJburg. Er waren meer tegenstemmers dan voorstemmers, maar de vooraf vastgestelde drempel van 155.000 tegenstemmers werd niet gehaald en dus kon de bouw toch doorgaan.

Ook rond de Noord/Zuidlijn stemde een meerderheid in een referendum tegen. Ook ditmaal gingen de plannen alsnog door omdat het aantal tegenstemmers de vereiste drempel niet haalde. Weilandje De Vrije Geer bleef wel behouden na een referendum in 1995 en de verzelfstandiging van het GVB ging in 2002 niet door na een referendum.

De laatste keer dat Amsterdam dicht bij een stadsbreed referendum was, was in 2017 over het nieuwe erfpachtstelsel. Belangenvereniging Seba had met 36.000 handtekeningen **de vereiste drempel gehaald**, maar het college besloot uiteindelijk dat het onderwerp niet referendabel was, tot verbijstering van Seba en de oppositie.

Is de kans nu groter dat het wel lukt?

De afgelopen jaren heeft wethouder Rutger Groot Wassink (Democratisering) het makkelijker gemaakt. Zo is de opkomstdrempel van 20 procent verdwenen en zijn er meer onderwerpen referendabel. Daarnaast zijn nog maar 10.000 handtekeningen vereist in plaats van 30.000.

“Referenda waren bijna niet mogelijk in Amsterdam, er was altijd wel een regel op basis waarvan een aanvraag kon worden afgekeurd,” **zei Groot Wassink destijds**. Het verzoek

tot een referendum over de Hoofdgroenstructuur is dan ook de eerste test voor het nieuwe referendumsysteem.

Adviescommissie vleugellam gemaakt?

Een deel van de kritiek op de plannen gaat over de rol die de Technische Adviescommissie (TAC) heeft. Zij adviseert onafhankelijk het stadsbestuur over het effect van bouwplannen in het groen. Critici stellen dat zij vleugellam wordt gemaakt. Zo staat er dat de TAC in de gebieden waar woningbouw gepland is niet langer 'of' maar alleen 'hoe' kan adviseren.

Na weken van verder oplopende kritiek doet de voorzitter van de TAC, Marijke van Schendelen, nu een stap naar voren. "Wij zijn ontzettend blij met de plannen. We kunnen nog steeds negatief adviseren."

Volgens Van Schendelen wordt de TAC voortaan beter ingezet. "Vroeger was het zo dat aan het einde, als iedereen al in de startblokken stond, wij nog iets mochten zeggen. Nu is dat al aan het begin."

Critici bekritisieren ook een op het laatste moment toegevoegde kaart met 85 gebieden waar mogelijkheden voor woningbouw of verharding zijn, ook in beschermd groen. Zij vinden dat daarmee de deur te makkelijk wordt opengezet voor bouwbelangen.

Van Schendelen deelt die mening niet. "Alle ontwikkelingen gaan door een heel traject, de gemeenteraad kan zich over elke stap buigen. Na onze adviezen moet de wethouder aan de raad verantwoorden als hij daarvan afwijkt."

Ze noemt als voorbeeld een tijdelijk schoolgebouw in het Martin Luther Kingpark, dat de afgelopen jaren nodig was vanwege de renovatie het Spinoza Lyceum. Momenteel ligt een verlenging van dit gebouw voor, nu ook het Berlage Lyceum gaat verbouwen. "Wij zijn tegen, maar als de raad 'ja' zegt dan gaat het door."

"Het is een aardig voorbeeld van de verschillende posities," zegt Van Schendelen. "De TAC adviseert en kan met argumenten tot het uiterste gaan. De gemeenteraad heeft het laatste woord en weegt de belangen, in dit geval onderwijs en beschermd groen, tegen elkaar af."